

Redaktionelt forord

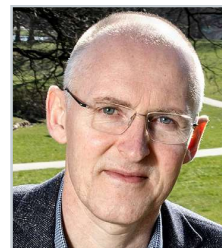
Temanummer: EU-formandskab

Hvert halve år overgår formandskabet for Rådet for Den Europæiske Union til et nyt medlemsland, der får ansvaret for at tilrettelægge og lede møderne. Den 1. juli 2025 er det igen Danmarks tur til at påtage sig denne opgave. Det er en rolle Danmark har erfaring med fra syv tidligere formandskaber. Hvert formandskab er dog unikt, forment af de skiftende politiske og økonomiske vinde, der blæser i Europa og globalt. Når Danmark overtager formandskabet den 1. juli, skal det navigere i en svær geopolitisk virkelighed med brandvarme konflikter og usikre alliancer. Det kalder på øget strategisk autonomi for EU, hvilket forudsætter en forbedret europæisk konkurrenceevne til at betale for den. Dette temanummer sætter netop fokus på EU-formandskabet med vægt på Danmark, både historisk og aktuelt, og belyser det fra såvel teoretiske som empiriske vinkler gennem en række artikler.

Temanummeret åbnes med en teoretisk rammesætning af Blom-Hansen og Engedal. Artiklen analyserer EU-formandskabet ud fra to centrale perspektiver: rationel og sociologisk institutionalisme. Den rationelle tilgang peger på, hvordan formandskabet, trods begrænset formel magt, tilbyder muligheder for strategisk dagsordenssætning, mægling og repræsentation, som medlemslande kan udnytte til egen fordel. Modsat fremhæver den sociologiske tilgang de stærke normer om upartiskhed, effektivitet og konsensus, der i praksis begrænser mulighederne for at udnytte rollen til egen fordel. Artiklen konkluderer, at formandskabet stadig har værdi. Ikke kun som en platform for politisk påvirkning, men også som en mulighed for at opnå international synlighed, styrke embedsværkets EU-kompetencer og demonstrere ansvarlig ledelse.

De to følgende artikler ser tilbage på de to foregående danske formandskaber. Tidligere ambassadør Poul Skytte Christoffersen leverer en førstehåndsberetning fra efteråret 2002, der kulminerede med den historiske afslutning på udvidelsesforhandlingerne med ti nye medlemslande. Gennem intens diplomatisk indsats og kreative kompromiser lykkedes det Danmark, trods store udfordringer, at lande aftalen i København. Det var en historisk milepæl for Europas samling, kort før Irak-krigen skabte splittelse i EU.

Jensens artikel analyserer det mere asketiske formandskab i 2012, som fik tilnavnet 'rugbrødsformandskabet'. Dette udtryk signalerede et fokus på sparsommelighed og konkrete lovgivningsresultater. Artiklen viser gennem en gennemgang af formandskabets fire faser, fra de indledende forberedelser til den afsluttende evaluering, hvordan det professionelt gennemførte formand-

JENS BLOM-HANSEN

Professor,
Institut for Statskundskab,
Aarhus Universitet

MADS DAGNIS JENSEN

Lektor,
Institut for International
Økonomi, Politik og
Business ved Copenhagen
Business School

skab blev bredt anerkendt. Det selvom det ikke – som formandskabet i 2002 – fik forhandlet en stor historisk aftale på plads.

For at give et nyere, sammenlignende perspektiv analyserer Louise Bengtsson og Markus Johansson i deres artikel det svenske EU-formandskab i 2023. De beskriver det svenske formandskab som ubemærket, men effektivt, tilsvarende det danske formandskab i 2012. Det svenske formandskab leverede resultater inden for især støtte til Ukraine, migration og konkurrencekraft. Det er dog blevet kritiseret for manglende synlighed og for balancen mellem nationale interesser og rollen som neutral mægler vedrørende skovsektoren.

Med blikket rettet mod Danmarks kommende formandskab i 2025 diskuterer Christine Nissen og Iben Tybjærg Schacke-Barfoed, hvornår et formandskab kan kaldes en succes. De præsenterer fire centrale kriterier: effektiv koordinering, neutral mægling, strategisk lederskab og krisehåndtering. Artiklen drøfter, hvordan Danmark kan navigere mellem egne ambitioner og rollen som upartisk formand i et krisepreget EU. De fremhæver, at succes ikke kun er et spørgsmål om antallet af lovforslag, som det lykkes Danmark at forhandle på plads. Det handler også om at styrke europæisk sammenhold i en tid præget af geopolitiske spændinger.

Hvordan forberedelserne til 2025-formandskabet konkret gribes an, belyses af Egendal og Blom-Hansen i deres anden artikel til temanummeret, der har en empirisk vinkel. Med udgangspunkt i eksisterende forskning og eksempler fra København og Bruxelles beskriver de embedsværkets systematiske arbejde med organisering, prioritering og netværksopbygning – fra tidlig planlægning i trio-samarbejdet til den intense slutspurt før formandskabet formelt begynder. Konklusionen er klar: Et vellykket formandskab kræver lang, målrettet forberedelse.

Ambassadør og fast repræsentant ved EU-repræsentationen i Bruxelles Carsten Grønbech-Jensen analyserer de udfordringer og opgaver, der vil præge det danske formandskab i 2025. Kriser og uforudsigelighed ventes at dominere. Centrale temaer bliver europæisk sikkerhed, forsvarsinvesteringer og konkurrenceevne, men dagsordenen kan hurtigt ændre sig pga. en verden i hastig forandring. Artiklen fremhæver den nødvendige balance mellem ambitioner og neutralitet samt vigtigheden af tillidsskabende forhandlinger. Succes vil afhænge af Danmarks evne til at lede effektivt, lytte bredt og reagere smidigt i en indviklet geopolitisk virkelighed.

Temanummeret afrundes med Christiane Mißbeck-Winberg og Clemens Ørnstrup Etzerodts artikel fra Dansk Arbejdsgiverforening (DA), der belyser Danmarks formandskabsrolle i forhold til at styrke EU's konkurrenceevne. Med afsæt i EU's globale økonomiske udfordringer argumenterer de for en markant reduktion af administrative byrder, særligt på arbejdsmarkedet, for at frigøre potentiale for vækst og investering. Artiklen beskriver også, hvordan DA aktivt arbejder frem mod formandskabet ved at intensivere dialogen med danske og europæiske beslutningstagere, herunder gennem deres europæi-

ske paraplyorganisation BusinessEurope. Målet er at udbrede kendskabet til den danske model og fremme konkrete løsninger, der kan mindske byrdefuld EU-regulering og styrke Europas økonomi.

Jens Blom-Hansen og Mads Dagnis Jensen
Redaktionen af dette nummer